

INTERWENCYJNE BADANIA ARCHEOLOGICZNE NA TERENIE GM. ŁUBOWO W 1994 R.

W latach 90 na terenie gminy Łubowo prowadzone są liczne prace ziemne związane z doprowadzaniem do wsi wody, gazu i telefonu. Podczas kontroli archeologicznej wykopów stwierdzono występowanie warstwy kulturowej i materiału zabytkowego na stanowiskach wymienionych poniżej (numerację stanowisk podano wg arkuszy AZP) (ryc. 1.). Materiały zabytkowe przechowywane są w magazynie działu archeologicznego MPP na Lednicy.

Lednogóra, stan. 45.

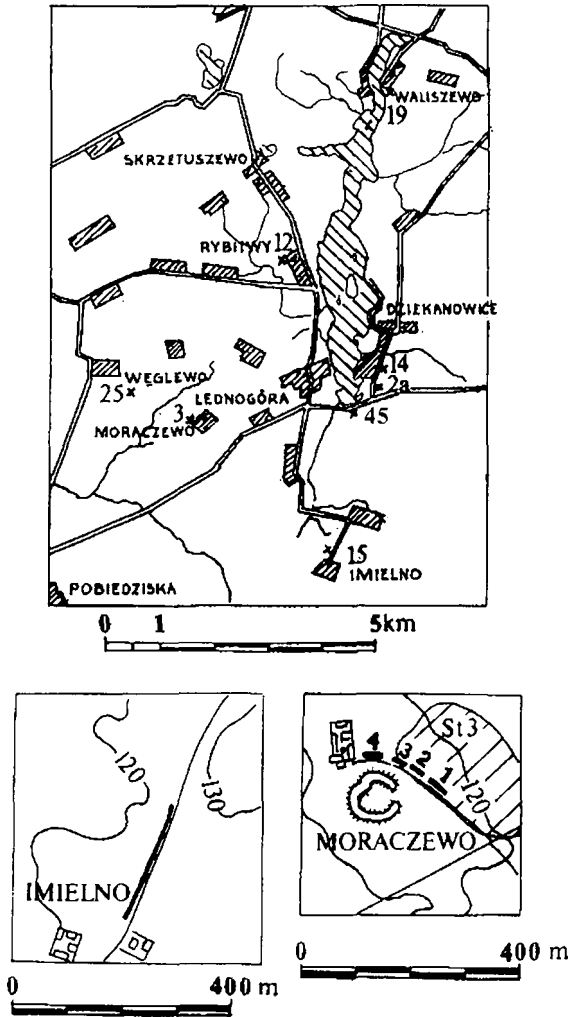
W wykopie pod rury gazociągu stwierdzono występowanie szkieletów i fundamentu kamienno-ceglanego. Po odczyszczeniu profili zaobserwowano 2 wkopy grobowe, które wyeksplorowano. W grobach obok resztek szkieletów (A. Wrzeńska, 1995), znaleziono 2 drobne ułamki naczyń wczesnośredniowiecznych, całkowicie obtaczanych, 1 fragment naczynia nowożytnego. 2 skorupy wczesnośredniowieczne wskazywałyby, że być może jest to cmentarz wczesnośredniowieczny (wg relacji właściciela pola pana Szota są to pozostałości cmentarza rozwieszonego w latach 30-tych, podczas niwelacji wzgórza).

120 m w kierunku zach. od szkieletów wykop odsłonił kamienno-ceglany fundament, będący prawdopodobnie reliktemi rybakówki rozebranej w pocz. XX wieku. W wyrzuconej ziemi wokół fundamentu znaleziono 20 skorup, w tym 1 ułamek naczynia „siwego” z okresu wpływów rzymskich, pozostałe — to ułamki naczyń nowożytnych.

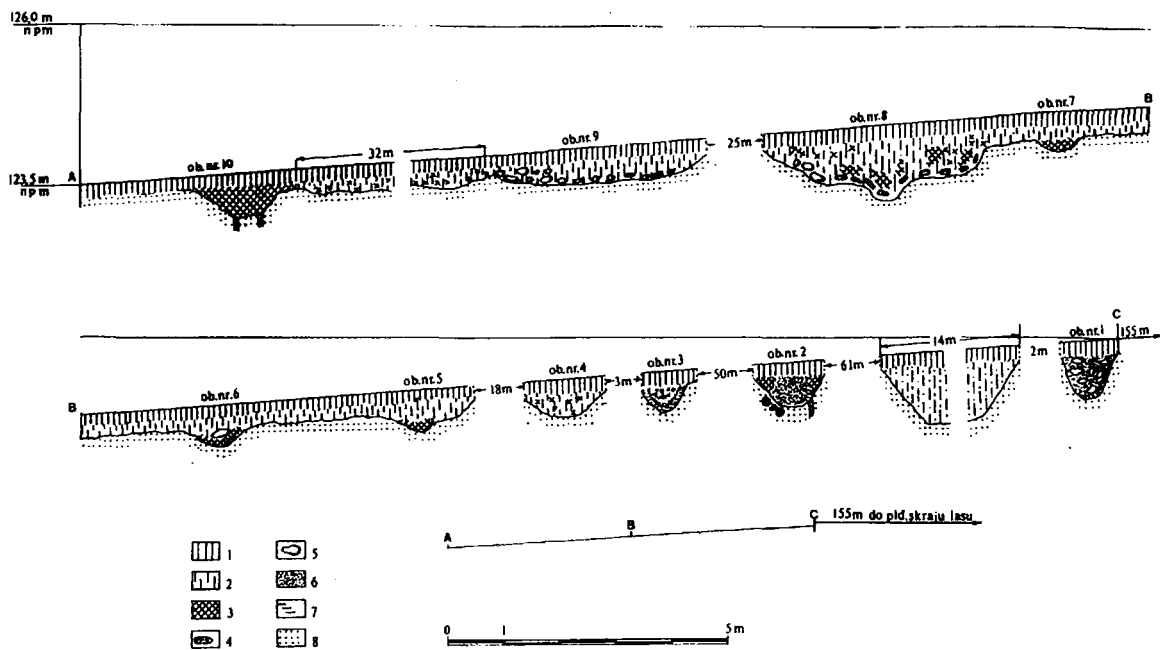
Badania prowadzili: J. Górecki, M. Łastowiecki, A. Wrzeńska.

Imielno, stan. 15.

W wykopie pod rury wodociągu biegnącego po zach. stronie drogi z Imielna do Imielna zaobserwowano występowanie warstwy kulturowej na odcinku długości 250 m. W odczyszczonym profilu ściany zach. wykopu wydzielono 10 obiektów (ryc. 2), z których ob. nr 8 i 9 to domostwa-półziemianki zagłębione ok. 60 cm w calcu, szerokości ok. 4 m, z kamiennym paleniskiem (ob. nr 8) i klepiskiem wyłożonym gliną (ob. nr 9). Pozostałych 8 obiektów — to niewielkie, szerokości od 1 do 1,5 m, od 0,30 do 0,50 m zagłębione w calcu, lejkowate jamy wypełnione spalenizną (ryc. 2). Znalezione w nich żużle żelazne pozwalają przypuszczać, że są to resztki dymarek.

Ryc. 1. Stanowiska archeologiczne, na których przeprowadzono badania interwencyjne w 1994 r.
 Abb. 1. Archäologische Fundstellen, auf den im Jahre 1994 die Rettungsgrabungen durchgeführt sind

Ryc. 2. Imielno, gm. Łubowo, stan. 15. Profil ściany zachodniej wykopu.
 Abb. 2. Imielno, Gem. Łubowo, Fst. 15. Profil der westlichen Wand der Grabungsfläche

Wspomniane jamy widoczne są jedynie w profilu ściany zach., nie zaobserwowano ich na przeciwległej ścianie wsch. wykopu, co wskazywałoby, że linia dymarek bieć mogła po osi półn.-półd. W ich rozmieszczeniu na tej osi wyróżnić można 3 skupiska. W części półd do takiego skupiska należałaby jama nr 10, półziemianka (ob. nr 9) i dzielący je 32 m pas z warstwą II utworzoną z czarnej ziemi z węglami drzewnymi. Znalezione w niej 11 drobnych żużli. Odcinek z warstwą II o nierównym dnie może być pozostałością zniszczonych, płytkich jam. Skupisko 2 oddalone od 1 o 25 m tworzyłyby półziemianka (ob. nr 8) i jamy nr 7, 6, 5, oddalone od siebie o 1–3 m. Jamy 4 i 3 oddalone od siebie o 2 m, a od skupiska 2 o 18 m tworzą skupisko 3. Jako obiekty pojedyncze traktować należy jamę nr 2, ze ścianką wyłożoną drewnianymi bierwionami, oddaloną od skupiska 3 o 50 m i leżącą 80 m na półn. od niej jamę nr 1, o trudnej do określenia funkcji, w której wypełnisku występują kamienie i piasek.

Podczas odczyszczania profili i przeglądania wyrzuconej ziemi znaleziono 42 drobne ($7 \times 7 \times 5$ — $5 \times 2 \times 2$ cm) żużle i 30 drobnych ułamków naczyń (ryc. 3), które datować można na okres wpływów rzymskich.

Badania prowadził M. Łastowiecki.

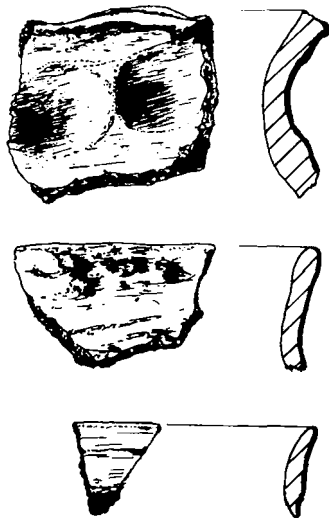
Imielenko stan. 13.

W wykopie pod wodociąg, po wschodniej stronie drogi z Imielenka do Imielna, 60 cm poniżej darni, na odcinku długości 11 m stwierdzono występowanie warstwy kulturowej o miąższości od 5–30 cm. Podczas odczyszczania profilu znaleziono 1 małą charakterystyczną skorupę prądziejową.

Badania prowadził M. Łastowiecki.

Rybitwy stan. 12.

Podczas poszerzania fundamentu za-
bytkowej chałupy w Rybitwach, stwierdzono występowanie warstwy kulturowej o miąższości 30–100 cm. W wyrzuconej ziemi znaleziono 360 ułamków naczyń, w tym: 4 z okresu neolitu (KPL), 12 z okresu wpływów rzymskich, 189 z okresu wczesnośredniowiecznego (IX–XII w. — 132 z nich pochodzi z naczyń górą obtaczanych, 57 — całkowicie obtaczanych), 6 fragmentów zaliczono do naczyń stalowo-szarych, a 137 do nowożytnych.

Ryc. 3. Imielno, gm. Łubowo, stan. 15. Wybór ceramiki naczyniowej. Rys. M. Łomnicki.

Abb. 3. Imielno, Gem. Łubowo, Fst. 15. Tongefäßfragmente (gez. M. Łomnicki)

Chałupa stoi na rozległej osadzie, określonej jako Rybitwy stan 12, datowanej na okres wpływów rzymskich i wczesne średniowiecze (M. Łastowiecki 1995).

Badania prowadził M. Łastowiecki.

Moraczewo stan. 3.

Podczas kopania rowu pod rury wodociągowe w Moraczewie przecięto warstwę kulturową, widoczną na odcinku 130 m. Wykop przebiega ok. 50 m na płu-wsch. od wału grodu wczesnośredniowiecznego (Cz. Strzyżewski 1977, 1978, 1979, 1980).

Po odczyszczeniu profilu wydzielono 4 zespoły obiektów, o wymiarach od 19 – 32 m, przedzielone odcinkami bez warstwy kulturowej długości od 4 do 20 m. Zespoły obiektów wielkością nawiązują do domostw odkrytych na grodzie (Cz. Strzyżewski 1979) bądź też są pozostałościami zagród (M. Łastowiecki 1995).

Podczas odczyszczenia profilu i w wyrzuconej ziemi znaleziono 598 fragmentów naczyń (7 — pradziejowych, 591 wczesnośredniowiecznych, w tym: 69 obtaczanych przy krawędzi, 493 — obtaczanych do załomu brzuśca, 29 obtaczanych całkowicie oraz grzebień jednostronny trójpłytkowy z łukowatym grzbietem, połowę paciorka ze szkliwa?, szydło kościane, młotek żelazny z żelazną rączką). Ułamki naczyń wczesnośredniowiecznych datować należy na okres od VIII do poł. X wieku. Obiekt 1, w którym występuje przewaga ułamków naczyń obtaczanych jedynie przy krawędzi jest przypuszczalnie obiektem starszym, który datować można na koniec VIII i IX wiek, i łączyć z grodem starszym. W pozostałych 3 zespołach obiektów dominują ułamki naczyń obtaczanych do załomu brzuśca, występują w nich także ułamki naczyń obtaczanych całkowicie, co pozwala datować te zespoły na 1 poł. X wieku i wiązać je z użytkowaniem grodu młodszego.

Badania prowadzili: J. Górecki, M. Łastowiecki.

Węglewo stan. 25, gm. Pobiedziska.

Wg informacji X proboszcza z Węglewa, obecny kościół zbudowano w końcu XVIII wieku. Starszy kościół, jak i cała wieś wg miejscowej tradycji miały się znajdować na niewielkim wyniesieniu, ok. 1 km na płu-zach. od obecnej wsi. Przeprowadzone badania powierzchniowe i sondażowe na wskazanym obszarze (w niewielkiej odległości w kierunku wsch. od stan. 25) nie dostarczyły materiałów (brak skorup, brak warstwy kulturowej) potwierdzających tę lokalizację.

Badania prowadził M. Łastowiecki.

Waliszewo stan. 19, gm. KłECKO.

W związku z wymianą podłogi w zabytkowym kościele w Waliszewie, przeprowadzono tam sondażowe badania wykopaliskowe, których celem było sprawdzenie:

1 — czy pod podłogą kościoła występuje warstwa kulturowa z okresu wczesnego średniowiecza lub średniowiecza,

2 — czy zachowały się relikty starszego kościoła (obecny wzniesiono w 1769 r.).

W wyniku przeprowadzonych badań (wykop 3 m × 3 m) w prezbiterium kościoła nie stwierdzono występowania warstwy kulturowej z okresu wczesnego średniowiecza, bądź średniowiecza, warstwy kulturowej z tych okresów nie zaobserwowano także w 2 sondażach założonych na zewnątrz kościoła. Wystąpiły w nich jedynie pojedyncze

ułamki naczyń z okresu wpływów rzymskich, wczesnego średniowiecza i średniowiecza przemieszane z fragmentami naczyń nowożytnych.

Pod belką podwalinową obecnego kościoła odsłonięto fundament zbudowany z 3 poziomów kamieni łączonych zaprawą wapienną. Na fundamencie kamiennym zalegał poziom cegieł z niewypalonej gliny, oddzielony od obecnej podwaliny 20 cm warstwą luźnej ziemi. Być może fundament ten wiązać należy ze starszym kościołem.

W środkowej części prezbiterium odsłonięto kryptę grobową ze zniszczonymi pochówkami.

Badania prowadzili: M. Chojnacka, M. Łastowiecki.

Dzieskanowice stan. 2a

W wykopie pod rury gazociągu biegnącego po wsch. stronie drogi od skrzyżowania z szosą gnieźnieńską do wsi Dzieskanowice, zaobserwowano warstwę na odcinku długości 60 m. Warstwa utworzona jest z brunatnoszarej próchnicy o miąższości od 20 – 30 cm. Znalaziono tu 3 mało charakterystyczne ułamki naczyń pradziejowych (okres lateński?). Około 20 m na płu. od płu. granicy zasięgu warstwy widoczny jest obiekt, szerokości 2 m, miąższości 10-15 cm, wypełniony spalenizną. Materiału zabytkowego brak.

Dzieskanowice, stan. 14.

W odległości 180 m w kierunku płu. od skrzyżowania dróg Gniezno-Dzieskanowice, w nieznacznym zagłębieniu terenu, w rowie na odcinku 10 m widoczna jest warstwa kulturowa o miąższości 60 cm. Znalaziono tu jedną mało charakterystyczną skorupę pradziejową (okres wpływów rzymskich?). Zaobserwowany odcinek warstwy łączyć należy ze wsch. skrajem osady wczesnośredniowiecznej.

Badania prowadził M. Łastowiecki.

Mateusz Łastowiecki